నేర పరిశోధన

కె. బాలగోపాల్

ఒక్క సంవత్సరంలో 24.

ఒక్క 1984 సంవత్సరంలో మన రాష్ట్రంలో 24 మంది పోలీసు కస్టడీలో మరణించారు. కొందరు లాకప్‌లో వుండగా మరణించారు. కొందరు లాకప్‌లో కొట్టినదెబ్బల ఫలితంగా ఆతరువాత మరణించారు. కొందరు ఇంకా లాకప్ చేరక ముందే తోవలోనే మరణించారు.

ఈ 24 అనే సంఖ్య ఎక్కువా తక్కువా ఫరవాలేదా అని తేల్చడానికి మన దగ్గర ప్రమాణాలు లేవు. అంతకుముందు సంవత్సరం, అంతకన్నా ముందు సంవత్సరం, ఎంతమంది చనిపోయారో మనకు తెలీదు. 1983లో 24 కంటె ఎక్కువ మందే చనిపోయారనీ వాస్తవానికి 1984లో 'పరిస్థితి మెరుగయింద'ని డిజిపి ఆచార్యులవారు గణాంకాలు బోధిస్తే కాదనడం మనకు కష్టమే. ఈ మధ్యనే గతించిన ఇందిరాగాంధీకి ఇటువంటి అలవాట్లుండేవి. ద్రవ్యోల్బణం ఎక్కువగా వుందంటే ప్రజానికి కిందటి సంవత్సరం కన్నా రెండూపాయింట్ మూడు శాతం తక్కువయిందనీ కాబట్టి మీరు సుఖంగా వున్నట్టే లెక్క అనీ సమాధానం ఇచ్చేది. కిందటి సంవత్సరం కాకపోతే వెనక్కి వెతుక్కుంటూవెళ్ళి ఫలానా అయిదేళ్ళనాటి పరిస్థితికంటే మెరుగేనని వాదించేది. ఫ్రెంచి రాణి మేరీ ఆంటోనెట్‌లాగ తిండి లేకపోతే గణాంకాలు భుజించి సంతోషించమనేది. అలా వాదించే వాళ్ళకు సమాధానం చెప్పడం అనవసరం.

పోలీసులు ఎవరినయినా చిత్రహింసలకు గురి చేసారనిగాని చంపారనిగాని ఆరోపిస్తే 'వాడు ఏదో చేసే వుంటాడు, లేకపోతే పోలీసులు చిత్రహింసలు ఎందుకు పెడతారు? ఏదో ఒక కారణం లేకపోతే నిన్నూ నన్నూ చంపనిది ఫలానా వాడినే ఎందుకు చంపుతారు?' అని ప్రశ్నించే విద్యావంతులు కొందరున్నారు (చదువుకోని వాళ్ల ఈ ప్రశ్న వేయగా నేను ఎప్పుడూ వినలేదు. ఈ రకమయిన మీమాంస విద్యాగంధం ఫలితమే). గత సంవత్సరం జరిగిన 24 కస్టడీ హత్యలలో ఒకటి మాత్రం నిజంగానే 'ఏదో ఒక కారణం' గూడ లేకుండ పట్టి కావరంతో చేసిన హత్య. 84 జనవరి 10వ తేదీన కరీంనగర్ జిల్లా మహదేవ్‌పూర్ అడవులలోని బోర్లగూడెం

గ్రామంలో జర్పుల అమ్రి అనే లంబాడా రైతు తాలూకు ఎద్దు ఒకటి పిఆర్‌పి జవాన్లను పొడవబోయిందని ఉక్రోశంతో వాళ్ళు అమ్రిను కొట్టి కొట్టి ఆ రాత్రికి చంపారు అయితే ఇటువంటివి ఒకటి రెండు కేసులు మినహాయిస్తే అత్యధిక భాగం కేసులలో నిజంగానే చంపడానికి 'ఏదో ఒక కారణం' ఉంటుంది. చదువుకున్నవాళ్లు ఆ ప్రశ్న వేస్తున్నారంటే వాళ్ళు మరీ చవటలు కాదుగదా— సకారణంగానే వేస్తున్నారు.

ఈ 'ఏదో ఒక కారణం' అనేది మన వ్యవస్థలో పోలీసు యంత్రాంగం పాత్రతోనూ స్థానంతోనూ ముడిపడి వుంటుంది. ఆ పాత్ర ఏమిటో తెలుసుకోవాలంటే క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్‌నూ పోలీస్ మాన్యువల్‌నూ చదివితే చాలదు. అయినా వాటితోనే ప్రారంభిద్దాం.

శాంతి భద్రతల నిర్వహణ, నేరాల పరిశోధన అనేవి రెండు పోలీసు యంత్రాంగం విధులు. మనదేశంలో పోలీసులు పనిచేసే తీరుతో పరిచయంవున్న వాళ్ళకు ఈ మాటలు వింటేనే ఒళ్లు జలదరిస్తుంది. చిన్నప్పుడు అంతరం దొంగ చాటుగానో బాహాటంగానో (తెలుగులోనో ఇంగ్లీష్‌లోనో) డిటెక్టివ్ పుస్తకాలు చదివాము. నేరపరిశోధన గురించి ఆ పుస్తకాల నుండి కొన్ని ఊహలు ఏర్పరచుకున్నాము. వేలిముద్రలు, అడుగుజాడలు, రక్తపు మరకలు, వెంట్రుకముక్కలు, వీటిని ఉపయోగించి డిటెక్టివ్‌గారు నేరస్తుడి ఆచూకీ తెలుసుకుంటారని ఒక చిత్రం రూపొందించుకున్నాము. నిజంగానే ఇటువంటి పరిశోధన చేయడానికి కావలసిన నేర పరిశోధనా పద్ధతులు చాలా అభివృద్ధి చెందివున్నాయి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో వీటిని విరివిగా ఉపయోగిస్తారని ప్రతీతి. ఇంగ్లండులోనయితే పోలీసులు నేరపరిశోధనలో ఎవ్వరినీ కొట్టనే కొట్టరని పేరుంది. ('కొట్టకపోతే దొంగ వెధవ ఒప్పుకుంటాడండీ' అని చదువుకున్న పోలీస్ ఆఫీసర్లో పోలీసు ఆత్మలున్న చదువుకున్నవాళ్లూ చాలా తెలివిగా అంటుంటారు). ఇంగ్లండు సంగతి మనం చూడలేదుగాని, మనదేశంలో మాత్రం ఇటువంటి సున్నితమయిన పరిశోధనా పద్ధతులు ఉపయోగించే అలవాటు పోలీసులలో దాదాపుగా మృగ్యం.

కాళ్లో పడేసి రోకలి బండలు ఎక్కించడమో లేక ముడ్డిలో కర్ర దూర్చడమో చేస్తే వాడే ఒప్పుకుంటాడు, దానికి వేలిముద్రలూ వేపకాయలూ ఎందుకు? ఇందులో ఒక ప్రాంతానికీ మరొక ప్రాంతానికీ సంప్రదాయాలలో తేడాయే తప్ప సాధనాలలో

లేదు. కొట్లో ఒప్పుకుంటే అది కోర్టులో నడవదుగదా అని మీకు చట్టబద్ధమయిన అమాయకపు సంశయం కలిగిందా? మరేం ఫరవాలేదు. ఒప్పుకోవడం అంటూ జరిగితే సాక్ష్యాలకేం కొదవలేదు.

ఒక చిన్న (సజీవమైన) ఉదాహరణ. ఫిబ్రవరి 5వ తేదీ ఉదయం వరంగల్‌లోని మిల్స్‌కాలనీ పోలీస్ స్టేషన్‌కు ఒక 18 సంవత్సరాల కుర్రవాడిని తీసుకొచ్చారు. అతని దగ్గర ఒక చేతి గడియారం దొరికింది. ఆ పోలీస్ స్టేషన్ పరిధిలో దొంగిలించబడ్డ ఆరు గడియారాలలో అది ఒకటి అని ఎస్ఐ గారికి అనుమానం. ఆ కుర్రవాడిని అడిగితే నాకు తెలియదన్నాడు. ఎవరో అమ్ముతూంటే కొన్నానన్నాడు. అతను నిజం చెబుతున్నాడో లేదో తెలియడానికి అడ్డు ప్రశ్నలు వేయవచ్చు. అతని ఇంటివాళ్ళనూ పక్కింటివాళ్ళనూ ప్రశ్నించవచ్చు. అది దొంగిలించబడ్డ గడియారమనీ, దాన్ని తాను ఎవరి దగ్గర కొన్నదీ చెప్పకపోతే తనమీదే కేసవుతుందనీ చెప్పి అతని నుండి నిజం రాబట్టవచ్చు. ఇంకా చాలా పద్ధతులలో పరిశోధన చేయవచ్చు. కాని ఎస్ఐ గారికి అవేవీ రుచించలేదు. స్టేషన్‌లోకి వచ్చిన అయిదో నిముషంలో ఆ కుర్రవాడికి ముడ్డిలో కర్ర ఎక్కించాడు. పావుగంటసేపు అతను విలవిలలాడుతూ 'నాకు తెలీదు సార్' అని ఏడుస్తున్నాడు. ఆ తరువాత అతన్ని మూడు రోజులు ఇదే విధంగా హింసించారు. అతను ఏమీ చెప్పలేదు. నాలుగవరోజు అతన్ని రిమాండ్ చేయించి వరంగల్ కేంద్ర బందీఖానాకు తోలారు. ఏం కేసు కింద? వాచీలు దొంగతనం చేసాడనా? కాదు. దొంగతనం చేసిన వాచీలు బట్వాడా చేస్తున్నాడనా? అది గూడ కాదు. సిఆర్‌పిసి సెక్షన్ 109 కింద. దీనిని పామరులు 'ఆవారా' కేసనీ 'పిట్టీ' కేసనీ అంటారు. ఫలాన వ్యక్తి ప్రవర్తన అనుమానాస్పదంగా వుంది, అతను నేరం చేయబోయేలాగవున్నాడని పోలీసులు అంటే, అతనినుండి ఈ సమాజాన్ని కాపాడడం కోసం కోర్టువారు అతన్ని 15 రోజులు రిమాండ్ చేస్తారు. ఆ 15 రోజులతరువాత పోలీసులకు అనుమానం తీరకపోతే, అతన్ని జామీనుమీద వదిలిపెట్టడం కోర్టువారికి ఇష్టం లేకపోతే, మరొక 15 రోజులు, ఇంకొక 15 రోజులు అట్లా మూడు నెలలపాటు ఏ నేరం చేయకుండానే చేయగలడనే సందేహంమీద జెయిల్లో ఉంచవచ్చును. మన దేశంలో జెయిళ్ళలో ఉండే ప్రతీ అయిదుగురిలోనూ ఒకరు ఈ కోవకు చెందిన 'నేరస్తులు'

ఉంటారు. మరి ఇంతకీ చేతి గడియారం సంగతి ఏమయినట్టు? అతని దగ్గరి నుండి దానిని పోలీసులు తీసుకున్నారు. అది నిజంగా దొంగిలించినదే అయితే, దాని యజమాని గట్టిగా అడగ్గలవాడయితే, అతనికి ఫిబ్రవరి 5 నాటి విషయాలు చెవినబడితే, అతను కట్నంచదివింపుకోగల వాడయితే, అతని వాచి అతనికి దక్కుతుంది. కాకపోతే ఇంతే సంగతులు. లేక, ఇవి ఎన్నికల రోజులు కాబట్టి, గడియారాల దొంగతనాలు పరిష్కారం కావడం లేదనీ, పోలీసులు నిద్రపోతున్నారనీ, దొంగలతో లాలూచీ పడ్డారనీ, స్థానిక కౌన్సిలర్లు కాబోయే ఎమ్మెల్యేలూ గొడవచేస్తే, అప్పుడు ఇట్లాగే మరికొందరిని పట్టుకొచ్చి కొట్లో సత్కారం జరిపి, దొరికిన గడియారాలలో సగం (సగం మాత్రమే) 'రికవర్' అయినట్టు కోర్టులో పెట్టి కేసు నడిపిస్తారు.

ఈ విధంగా సాగుతుంది 'నేర పరిశోధన'. రోజు రోజుకూ ఈ పరిశోధన తాలూకు పై మెరుగులు మహా ఆర్భాటంగా పెరుగుతున్నాయి. కాని లోపలి సరుకులో మార్పులేదు. అన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలూ, వేరే ఎన్ని ఇబ్బందులున్నా పోలీసు యంత్రాంగం మీద మాత్రం అడిగినంత ఖర్చు పెడుతున్నాయి. ఇవ్వాళ సగటు ఎస్ఐ జీపు దిగడు. జీపులోనే వైర్‌లెస్ సెట్లుంటాయి. కావలసినన్ని స్పెషల్ స్క్వాడ్లుంటాయి. వాళ్ళు ఎంత ఖర్చు పెడతారో దేనికి ఖర్చు పెడతారో అడిగేవాళ్ళుండరు. ఐజిపి నుండి డిఎస్‌పి దాక పదవులు నూరు పూవులుగా వికసిస్తున్నాయి. కానిస్టేబిళ్ళను మినహాయిస్తే మిగిలిన వాళ్ళందరికీ వేరే ఏ గవర్నమెంట్ డిపార్ట్‌మెంటులోనూ రానంతవేగంగా ప్రమోషన్లు వస్తాయి. అడగినచోటనల్లా పోలీస్ స్టేషన్లు వెలుస్తాయి. నిర్మాణపరమయిన ఈ ఆర్భాటమంతా పైకి కనిపించేదే. దాని కడుపులో దాచుకున్నది అతి అనాగరికమయిన పరిశోధనా పద్ధతి. బహుశా పై నిర్మాణపు ఆర్భాటం పెరిగే కొద్దీ ఈ అనాగరికత గూడ పెరుగుతుందేమో. 20 ఏళ్ళ క్రితం, ఎస్ఐలు సైకిల్ మీద పెట్రోలింగ్ చేసిన రోజులలో, పోలీసు లాకప్పులలో చిత్రహింసలు ఇంత విరివిగా జరిగేవా? ఆనాడు చూసినవాళ్ళు చెప్పాలి.

గత సంవత్సరం పోలీసు కస్టడీలో చనిపోయిన 24 మందిలో చాలామంది ఈ 'పరిశోధన' ఫలితంగా చనిపోయిన వారే బోడపాటి గోపాల్ అనే విద్యార్థి, చిత్తూరు జిల్లా రంగరాజపురం నివాసి, ఉద్యోగాన్వేషణలో కాదోలు 3వేల రూపాయలు తీసు

కొని విజయవాడ వచ్చాడు. ఒక లాడ్జిలో దిగాడు. అది కనిపెట్టిన పోలీసులు ఆడబ్బు దొంగసొమ్మనే అనుమానం మీద కాబోలు అతన్ని (ఏప్రిల్ 5 నాటి సాయంత్రం) క్రైం స్టేషన్‌కు తీసుకుపోయి 'పరిశోధన' ప్రారంభించారు. రాత్రి అయేసరికి అతడు చనిపోయాడు. 'విషం తాగి చనిపోయాడ'ని పేపర్ ప్రకటన ఇచ్చి వదిలించుకున్నారు. అనంతపురం జిల్లా కూటాగుళ్ళ గ్రామానికి చెందిన పద్దే రాములు అనే వ్యక్తిని ఇదేవిధంగా దొంగతనం చేసాడనే అనుమానం మీద కదిరి పోలీస్ స్టేషన్లో 'విచారం' జరపగా అతను (మే 7వ తేదీన) చనిపోయాడు. అతను తాగుబోతులకు సహజంగా వచ్చే రోగాలవల్ల చనిపోయాడనీ పోలీసులు ప్రకటించారు. అదే జిల్లాకు చెందిన గుంతకల్లు పట్టణంలో జూన్ 12న కిష్టప్ప వెంకటప్ప, రామన్న అనే ముగ్గురిని అరెస్టుచేసి చిత్రహింసలకు గురిచేసిన ఫలితంగా 17వ తేదీన కిష్టప్ప చనిపోయాడు. పోలీసులు అతన్ని రాష్ట్రం సరిహద్దులు దాటి కర్ణాటకలోని బళ్ళారిలో ఆస్పత్రిలో చేర్పించి 'మేడమీదినుండి కిందపడి దెబ్బలు తగిలాయి' అని బుకాయించారు. అక్కడి డాక్టర్లు ఈకథ నమ్మకపోయేసరికి అసలు విషయం బయటకువచ్చింది. ఇటువంటివే మరికొన్ని ఉదాహరణలు ఉన్నాయి. దాదాపు వీళ్ళలో ఎవ్వరూగూడ పెద్ద పెద్ద కేసులలో నిందితులు కారు నిజంగానే నేరస్తులయినా కోర్టు వేయగల శిక్ష రెండు మూడు ఏళ్ళను మించేదికాదు అయినా నేరపరిశోధన క్రమంలో ప్రాణాలనే కోల్పోయారు.

అయితే పాశవికమయిన పరిశోధనా పద్ధతులను అవలంబించడం మాత్రమే కాదు, పోలీసు యంత్రాంగం తన 'విధి'ని అర్థంచేసుకునే తీరులోనే చట్టానికి వాళ్ల ఆలోచనలకూ వైరుధ్యం ఉంది. మీరు నేర పరిశోధన చేసున్నారా లేక నేరానికి శిక్ష వేస్తున్నారా అని మీరు పోలీసులనుగాని అడిగితే ఆ రెండింటికీ తేడా తెలియక తికమక పడతారు. వాళ్లు రెండు పనులూ చేస్తారు. రెండు పనులూ ఒకేసారి చేస్తారు. మొదటిదానికంటే రెండవదే ఎక్కువచేస్తారు. ఎందుకంటే పోలీసులకు కోర్టులమీద, జెయిళ్ళమీద, నమ్మకంలేదు. కోర్టులు శిక్ష వేయవు, వేసినా జెయిల్లో సుఖంగా తిని బయటికి వచ్చి మళ్ళీ దొంగ పనులు చేస్తారు. కాబట్టి 'దొంగవెధవ మళ్ళీ ఆ జోలికి పోకుండ' లాకప్‌లోనే ఒళ్ళు విరగ్గొట్టి బుద్ధిచెప్పి పంపించాలని వాళ్ళ అభిప్రాయం. అంతేకాదు, ఇదే తమ అసలు ధర్మమని పోలీసులు గాఢంగా నమ్మ

తారు. మరి నేరస్తుడు అవునో కాదో తెలియకుండ ఇట్లా 'బుద్ధిచెప్పే' కార్యక్రమం పెట్టుకుంటే అమాయకులు చాలా మందికి అన్యాయం జరుగుతుంది కదా అంటే అది తప్పనిసరి అనీ దానికేం చేయగలిగింది లేదనీ పెదవి విరుస్తారు. ఈరకంగా 'బుద్ధిచెప్పే' కార్యక్రమంలో భాగంగా చనిపోయినవాళ్ళు చాలామంది. విజయవాడలో ఏప్రిల్ 18 నాడు సమరం రమణ అనే స్త్రీని 5 టౌన్ పోలీసులు 'వ్యభిచార' నేరం మీద అరెస్టు చేసారు. ఇటువంటి కేసులలో పెద్దగా విచారణ జరపడానికి గూడ ఏమీ ఉండదు. ఆయితే ఆమెకు మళ్ళీ వ్యభిచారం చేయకుండ బుద్ధి చెప్పాలని నిర్ణయించుకున్నారేమో, బాగా కొట్టారు. ఆ దెబ్బల ఫలితంగా ఆమె 20వ తేదీనాడు రక్తం కక్కుకొని చనిపోయింది. హైదరాబాద్ పొలిమేరలలోని రోడా మిస్త్రీ నగర్‌కు చెందిన మహమ్మద్ సాబిర్ అనే వ్యక్తి ఒక బేకరీ యజమానితో తగువు పెట్టుకోగా అతని ఫిర్యాదుమీద పోలీసులు సాబిర్‌ను (జూన్ 9న) అరెస్టు చేసారు. ఇందులోగూడ నేరపరిశోధనగాని విచారణగాని చేయడానికి ఏమీ లేదు. అయితే అతనికి మళ్ళీ ఎన్నడూ తగువులు పెట్టుకోకుండా బుద్ధిచెప్పే ఉద్దేశ్యంతో అతన్ని పోలీసులు కొట్టుకుంటూ తీసుకుపోగా అతను దారిలో తిరగబడ్డాడు. అప్పుడు పోలీసులు కోపంతో అతని గొంతు నులిమి పాడుబడ్డ బావిలో పడేసి 'అతనే బావిలో దూకి ఆత్మహత్య చేసుకున్నా'డని ప్రకటన ఇచ్చారు.

ఈ రకమైన చిత్రహింసలు ఒక ఎత్తయితే డబ్బులకోసమో లేక రాజకీయ కారణాల వల్లనో పెట్టే చిత్రహింసలు వేరొక ఎత్తు. నిజానికి పోలీసు యంత్రాంగం వ్యవహారాలలో లంచాలు ఎంతగా అలుక్కుపోయి ఉంటాయంటే వాళ్ల తమ కర్తవ్యంగా భావించి చేసే పనులనూ లంచాలకోసం చేసే పనులనూ వేరుచేయడం కష్టం. నెల్లూరు జిల్లా కావలిలో సెప్టెంబర్ 13 నాడు మేక మస్తానయ్య అనే వ్యక్తి పోలీస్ లాకప్‌లో హత్యచేయబడ్డాడు. ఈ మస్తానయ్య తన గ్రామం సర్పంచ్‌కు వ్యతిరేకి. ఒక హత్య కేసులో అనుమానించబడి తానే స్వయంగా పోలీసులకు సరండర్ అయి నేరం ఒప్పుకున్నాడు గూడ. అయినాసరే అతన్ని 10 రోజులు లాకప్‌లో ఉంచి కొట్టి చంపారు పోలీసులు. అతన్ని లాకప్‌లో హింసించేందుకే వాళ్ళ గ్రామం సర్పంచ్ దగ్గర పోలీసులు లంచం తీసుకున్నారని అనుమానించక తప్పదు.

అయితే క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్‌లోనూ పోలీసు మాన్యువల్‌లోనూ ఎక్కడా రాయని కర్తవ్యం ఒకటి పోలీసు యంత్రాంగానికి ఉంది. అది ఈ వ్యవస్థను కాపాడడానికి ఒక సాయుధ సైన్యంగా పనిచేసే కర్తవ్యం. అది పోలీసు యంత్రాంగం రాజకీయ పాత్ర. అంతా ప్రశాంతంగా వున్నప్పుడు ఈ పాత్ర ప్రముఖంగా కనిపించదుగాని రాజకీయ సామాజిక కల్లోలం ప్రబలంగా వున్నప్పుడు ఈ పాత్రే ముఖ్యమైనదవుతుంది. అప్పుడే పోలీసు యంత్రాంగం అమానుషత్వమంతా ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే ఈ స్థాయిలో జరిగే అత్యాచారాలు ఒక పోలీసు అధికారి తనస్వంత పూచీమీద అత్యుత్సాహంతో చేసేవో లేక ఒక జవాను తాగిన మైకంలో చేసేవో కావు. ఇవి రాజ్యాంగ యంత్రం ఆదేశంతో అనుమతితో ప్రోత్సాహంతో చేసేవి. వీటి మీద ఫిర్యాదుగాని విచారణగాని వుండవు. ఇంకా మాట్లాడితే ప్రమోషన్లు ఉంటాయి. గత సంవత్సరం జరిగిన 24 హత్యలలో మూడు ఈ కోవకు చెందినవి. కరీంనగర్ జిల్లాలో ఫకీర్ కొండాపూర్ గ్రామం నుండి జూన్ 17 అర్ధరాత్రి 70 మందిని తోలుకుపోయి విపరీతంగాకొట్టి మెట్టుపల్లి పోలీసు స్టేషన్‌లో విపరీతంగా కొట్టిన ఫలితంగా తోకల చినవెంకటి 18 నాడు చనిపోయాడు. ఈ గ్రామస్తుల మీద ఆరోపణ 'నక్సలైట్లకు అన్నం పెట్టారు' అని. అదే విధంగా అదిలాబాద్ జిల్లా సిర్పూర్ తాలూకాలోని బ్రాహ్మణచిచ్చాల గ్రామస్తులను 30 మందిని సెప్టెంబర్ చివరివారంలో అరెస్టుచేసి కొట్టుకుంటూ తీసుకుపోయి కాగజ్‌నగర్ పోలీస్ స్టేషన్లో పెట్టి కొట్టి విడిచిపెట్టారు. వాళ్లలో ఒకడయిన సామెర్ల నాని అక్టోబర్ 4 న ఆ దెబ్బల ఫలితంగా చనిపోయాడు. ఈ గ్రామస్తుల మీద ఆరోపణ గూడ నక్సలైట్లకు అన్నం పెట్టారనే. వరంగల్ జిల్లా కడిపికొండ వాస్తవ్యుడయిన కొడవటి సుదర్శన్‌ను 'ఎన్నికల బహిష్కరణ' కార్యక్రమంలో ఉండగా డిసెంబర్ 17 నాడు అరెస్టుచేసి కాజీపేట లాకప్‌లో కొట్టి చంపాడు.

ఇన్ని పేర్ల మీద ఇంతమందిని చంపుతూవుంటే మరి ప్రజలు నోరు మూసుకొని ఊరుకోవటమేనా? గత్యంతరంలేదా? ప్రజలు నోరుమూసుకొని ఊరుకోవడం లేదు. ఏదో ఒక రూపంలో అలజడి చేస్తూనే వున్నారు నిజానికి ప్రజలు అలజడి చేయబట్టే ఈ హత్యలు పత్రికల దృష్టికి వచ్చాయి. కదిరిలో వడ్డే రాములును (7మే)

చంపినప్పుడు, నిజామాబాద్ జిల్లా గిద్ద గ్రామంలో స్పెషల్ పోలీసులు పోతయ్యను (12 ఏప్రిల్) చంపినప్పుడు, అదే జిల్లా కామారెడ్డి పట్టణంలో మల్లారం పోచయ్య అనే హమాలీని (15 డిసెంబర్) చంపినప్పుడు, ప్రజలలో చెలరేగిన అలజడి మీద సెక్షన్ 144 సహితం ప్రయోగించారు. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని పోలీస్ స్టేషన్లో కె. వెంకయ్య అనే వ్యక్తిని (10 జులై) చంపినందుకు విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థులు ఆలజడిచేయగా వాళ్లను అరెస్టుచేసి నెలరోజులు బెయిలు సహితం రానీయకుండ జెయిల్లో పడేసారు.

ఈ అలజడికి వేరేఫలితమేమయినా ఉంటోందా అంటే లేదు. హత్యచేస్తే చట్టంలో పోలీసులకు ఒకసెక్షనూ పౌరులకు వేరేసెక్షనూ లేదు. చంపినది ఎవరయినా హత్యానేరం కింద విచారించవలసిందే. అయినా ఈ 24 కేసులలో ఒక్కదానిలోమాత్రమే చంపిన పోలీసులను హత్యానేరం కింద అరెస్టుచేసారు. అది బోర్లగూడెం గ్రామంలో అమ్రును చంపిన సి.ఆర్.పి. జవాన్లను. దీనికి కారణం గూడ స్పష్టమే. ఈ హత్యకు బాధ్యులు లా ఆర్డర్ పోలీసులుగాని ఆంధ్రప్రదేశ్ స్పెషల్ పోలీసులుగాని కాదు. సి.ఆర్.పి. వాళ్లను కాపాడాలనే 'తాపత్రయం' మన రాష్ట్ర పోలీసు యంత్రాంగానికి లేదు. అందుకే ఆ ఒక్క కేసులో తీసుకోవలసిన చర్య తీసుకున్నారు. మిగిలిన కొన్ని కేసులలో బాధ్యులయిన పోలీస్ అధికార్లను సస్పెండ్ చేసినట్లు పేపర్లో ప్రకటనలిచ్చారు. కాని ఇది కన్నీటి తుడుపు చర్య మాత్రమే. రెండు రోజులు గడిచి అందరూ విషయాన్ని మరచి పోయాక తిరిగి మళ్లీ ఉద్యోగంలోకి తీసుకుంటారు.

ఇదంతా ఒక రకంగా అర్థంచేసుకోగల విషయమే. ఎందుకంటే పోలీసు యంత్రాంగం 'తనవాళ్ళను' కాపాడుకోవాలనుకోవడంలో వింతలేదు. అయితే చట్టం మాటేమిటి, కోర్టుల మాటేమిటి? పోలీసు అత్యాచారాలకు సంబంధించిన ఆరోపణ వచ్చినా దానిమీద దర్యాప్తు జరిపించాలని జిల్లా కలెక్టరును చట్టం ఆదేశిస్తుంది. మామూలుగా మొక్కుబడిగా దర్యాప్తుజరిపించి రిపోర్టు ఫైలులో దాచుకుంటూ ఉంటారు కలెక్టర్లు. కాని రాజకీయ కారణాలవల్ల పోలీసులు చేసే అత్యాచారాలమీద కనీసం ఆపాటి కన్నీటి తుడుపు దర్యాప్తులుగూడ ఉండవు. తోకల చినవెంకటి,

సోమ్మెల్ల నాని, కొడవటి సుదర్శన్‌ల హత్యల విషయంలో ఆయా జిల్లాల కలెక్టర్లు (కరీంనగర్, ఆదిలాబాద్, వరంగల్) ఇంతవరకు విచారణ గూడ జరపలేదు.

మరి కోర్టుల మాటేమిటి? ఎవ్వరి ప్రాణాన్ని అయినా చట్టబద్ధమయిన పద్ధతిలో తప్ప ఇతరత్రా హరించడానికి వీలులేదనేది భారత రాజ్యాంగంలోని ప్రాథమిక హక్కులలో ఒకటి. ప్రాథమిక హక్కులను కాపాడడం కోర్టుల విధులలో ఒకటి. మరి అటువంటప్పుడు ఇంతమందిని ఏ విచారణ లేకుండా కొట్టి చంపేస్తుంటే కోర్టులు ఏంచేస్తున్నాయి? ఏంచేస్తున్నాయో ఒక ఉదాహరణ చెప్తాను. అలకుంట పెదవెంకటి అనే ఒక 'బందిపోటు'ను వరంగల్‌లోని హనుమకొండ లాకప్‌లో కొట్టి చంపారు. అతన్ని చంపుతుండగా కళ్ళారాచూసి అతని మరణం తరువాత జైలుకు రిమాండు చేయబడ్డ అతనితమ్ముడు కొమురయ్య హైకోర్టుకు పిటిషన్ పెట్టుకున్నాడు. మేమసలు అరెస్టే చేయలేదని పోలీసులు సమాధానం ఇచ్చారు. ఇది అబద్ధమనీ, పెదవెంకటిని కొట్టి చంపి పోలీసులే శవాన్ని మాయంచేసారనీ, దీనిమీద విచారణ జరిపించమనీ కోర్టును అడిగితే 'కింది కోర్టులో కేసు పెట్టుకొమ్మ'ని తిరస్కరించింది. కింది కోర్టులో కేసు ఎవరు పెట్టుకోవాలి? చనిపోయిన 'బందిపోటు' తమ్ముడయిన (జైలులో వున్న) మరొక 'బందిపోటు' కేసు పెట్టుకుంటే అతన్నిగాని అతని కుటుంబాన్నిగాని పోలీసులు బ్రతకనిస్తారా? ఈ శంక హైకోర్టువారికి నిజంగా రానేలేదా?

చట్టంలో ఏదో రాసుంది కాబట్టి న్యాయం జరుగుతుందనుకుంటే పొరబాటే. చట్టంలో ఎన్నో రాసుంటాయి. అలవాట్లు వేరే రకంగా ఉంటాయి. ఈ అలవాట్లు చట్టాన్ని అతిక్రమించినప్పుడు శిక్షించేధైర్యం న్యాయస్థానాలకు ఉండాలి. ఆ ధైర్యం ఉండడం లేకపోవడం అనేది వ్యక్తులమీద ఆధారపడ్డ విషయం కాదు. ఇవ్వాళ శాంతి భద్రతలు అనేమాట వినగానే హైకోర్టు జడ్జీల నుండి కలెక్టర్లదాకా అందరూ గజగజ వణుకుతున్నారంటే అది వ్యవస్థ ఎంతగా చితికిపోయిందో సూచిస్తుంది. ఈ వ్యవస్థ తన విలువలను తాను గౌరవించే స్థితిని దాటిపోయింది. తన చట్టాన్ని తాను ఆదరించగల స్థైర్యాన్ని కోల్పోయింది. తన విలువలనూ తన చట్టాన్నీ తానే అతిక్రమిస్తే తప్ప మనలేని స్థితికి చేరుకుంది. ఇక ఇప్పుడు న్యాయస్థానాలు సమకూర్చగల న్యాయం ఏమీ లేదు. ప్రజలు తమ న్యాయాన్ని తామే వెతుక్కోవాలి.